HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אמר ריש לקיש כדי לחנכו במצות אי הכי אפי' אשה נמי קסבר איש [א]חייב לחנך בנו במצות ואין האשה חייבת לחנך את בנה בשלמא לרבי יוחנן דאמר הלכה היא בנזיר אמטו להכי בנו אין בתו לא אלא לריש לקיש אפילו בתו קסבר בנו חייב לחנכו בתו אינו חייב לחנכה בשלמא לרבי יוחנן דאמר הלכה היא בנזיר אהכי בנזירות אין [ב]בנדרים לא אלא לריש לקיש אפילו נדרים נמי לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא בנדרים דלית ליה ניוול אלא אפילו בנזירות דאית ליה ניוול אפילו הכי חייב לחנכו בשלמא לרבי יוחנן דאמר הלכה היא בנזיר היינו דקתני מיחה או (א) שמיחוהו קרוביו אלא לרבי יוסי בר' חנינא אמר ריש לקיש כל כמיניהון קרובים דאמרין ליה לא תיגמריה מצות קסבר כל חינוך דלא חשיב לא ניחא ליה בשלמא לרבי יוחנן דאמר הלכה היא בנזיר משום הכי מגלח ועביד הקפה אלא לר' יוסי בר' חנינא אמר ר"ל כדי לחנכו במצות הא קעביד הקפה קסבר הקפת כל הראש מדרבנן וחינוך מדרבנן ואתי חינוך דרבנן ודחי הקפה דרבנן בשלמא לרבי יוחנן דאמר הלכה היא בנזיר אהכי מגלח מייתי קרבן אלא לרבי יוסי ברבי חנינא אמר ריש לקיש כדי לחנכו במצות הא קא מייתי חולין לעזרה קסבר (א) חולין בעזרה (ב) [ג]לאו דאורייתא בשלמא לרבי יוחנן דאמר הלכה היא בנזיר אהכי כי מיטמא [ד]מייתי קרבן ציפרין ואכיל כהן מליקה אלא לרבי יוסי ברבי חנינא אמר ריש לקיש הא קאכיל נבילה קסבר כרבי יוסי בר' יהודה [ג]דאין שחיטה לעוף מן התורה וחולין בעזרה לאו דאורייתא וסבר רבי יוסי הכי והתניא ר' יוסי ברבי יהודה אומר מנין לחטאת העוף שהיא באה על הספק [ה]שאינה נאכלת תלמוד לומר [1]והזב את זובו לזכר ולנקבה מקיש נקבה לזכר מה זכר [ו]מביא קרבן על הודאי אף נקבה [ז]מביאה קרבן על הודאי ומה זכר [ח]מביא על הספק אף נקבה [ט]מביאה על הספק ומה זכר [י]ממין שהוא מביא על הודאי מביא על הספק אף נקבה [כ]ממין שהיא מביאה על הודאי מביאה על הספק אי מה זכר מביא קרבן [ל]ונאכל אף נקבה מביאה קרבן ונאכל אמרת
לא

וריש לקיש אמר. טעמא שהאיש מדיר את בנו בנזיר כדי לחנכו במצות: **ואי משום חינוך אפילו אשה.** תהא מדרת את בנה בנזיר: **בשלמא רבי יוחנן דאמר הלכה היא בנזיר אמטו להכי בנו אין בתו לא.** דהכי היא הלכה ואין משיבין כלל: **אלא לריש לקיש אפילו בתו.** נמי ליהוי [א] נזירה: **בנזיר אין.** [ב]לשון נזירות אדם יכול להזירו כדהויא הלכה למשה מסיני ובלשון נדרים לא: **לא מיבעיא באשר נדרים.** כגון להדירו להביא קרבן דלית ליה ניוול דמותר לשתות ביין דיכול להדירו (ב): **אלא אפילו בנזירות כו'.** בכולה שמעתא גרסינן אלא לריש לקיש וספרים שכתוב בהן ר' יוסי בר' חנינא שבשתא היא: **היינו דקתני מיחה או** (ג) **שמיחוהו קרוביו.** דכי היכי דהלכה היא שהאיש מזיר את בנו הכי נמי הלכה שיכולין למחות: **אלא לריש לקיש כל כמיניהון.** דקרובין דאמרי ליה לא תיגמריה מצות: **קסבר.** ריש לקיש כל חינוך דלא [ג]חשיבי ליה כגון חינוך דנזירות דבזיונא הוא דקא מגלח ראשו לא ניחא ליה לבריה ומשום הכי יכולים למחות: **אהכי.** מותר לו לגלח ואע"ג דעביד הקפה וקעבר על לאו דלא תקיפו[ז] דהכי הוא הלכה למשה מסיני: **אלא לריש לקיש.** היכי עבר על הקפה דהוי מדאורייתא משום חינוך: **קסבר הקפת כל הראש.** לא מיתסר אלא מדרבנן ואתי חינוך כו': **אהכי מגלח ומייתי קרבן.** ולית ביה משום חולין בעזרה: **אלא לריש לקיש.** דאמר דלא הוי [ד]טעם אלא משום חינוך כיון דלא חל עליה נזירות מדאורייתא אישתכח דקא מייתי חולין לעזרה: **כי קא מיטמא מייתי לפרים ואכיל כהן מליקה.** ולית ביה לא משום חולין לעזרה ולא משום מליקה דהכי הלכה למשה מסיני: **אלא לריש לקיש.** כיון דמדאורייתא לא מיחייב בנזירות אשתכח דקמייתי חולין לעזרה וקא אכיל כהן נבילה: ה"ג **סבר לה כר' יוסי ברבי יהודה דאמר אין שחיטה לעוף מן התורה וחולין בעזרה לאו דאורייתא.** והילכך כיון דמדאורייתא לא בעי שחיטה לא חשיבא נבילה ולא מייתי חולין לעזרה דאיסור חולין בעזרה ליתיה לרבי יוסי אלא מדרבנן. ולמאן דקא מתרץ [ה] ידע ליה הכי היכא אמר רבי יוסי הכי: **מנין לחטאת העוף שבאה על הספק.** כגון דלידה או דזיבה שאינה נאכלת: **תלמוד לומר.** והדוה בנדתה והזב את זובו (ד): **להקיש נקבה לזכר מה זכר מביא קרבן.** בהמה על ודאי אכל חלב בשוגג וה"ה לודאי זיבה אף נקבה מביאה קרבן על ודאי לידה חטאת העוף: **מה זכר מביא.** אשם תלוי על ספק אף נקבה מביאה קרבן על ספק לידה. אבל עדיין לא שמענו אם ממין בהמה אם ממין העוף אלא ממה שלמדנו שמביא זכר על הספק מאותו מין שמביא על הודאי שלעולם (ה) מביאין [ו]בהמה אף נקבה ממין העוף שמביאה על הודאי מביאה נמי על ספק לידה וזיבה: **מה זכר מביא קרבן.** על הספק ונאכל שהרי אשם תלוי נאכל אף נקבה שמביאה קרבן [ז]מן העוף על ספק יהא נאכל:
אמרת
ממין שהוא מביא קרבן על הודאי דהיינו בהמה לחטאת הוא מביא על הספק דמביא בהמה לאשם תלוי אף נקבה ממין שמביאה על הודאי דהיינו חטאת העוף תביא על הספק עוף לחטאת וה"ה דמצי למימר כי היכי דמביא הוא אשם על [ספק] חלב [היא נמי] מייתי לספק זיבה חטאת העוף על הספק: **אי מה זכר מביא קרבן ונאכל.** על ספיקו דאשם תלוי נאכל אף נקבה כשמביאה על הספק יהיה נאכל:
אמרת

קסבר חולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא. בין בהבאתן ובין דשרי לאוכלם וכן מותר להביא [א] [הלחם והזרוע בשלה] מן האיל ולהניף בעזרה והאימורים של חטאת איכא למימר יעלם לשם עלים והדם יזרוק לשם [ב] שמים ועולה ושלמים יעשה לשם נדבה: **משום** הכי כי מיטמא מייתי קרבן ציפורין. דמשמע לי' מדיר בנו בנזיר דכל תורת נזיר עליו ואם מיטמא מביא ליפורי' אחד לעולה ואחד לחטאת ונאכל: **אלא** לרבי יוסי בר' חנינא קאכיל כהן נבילה. שהרי [מלותו] במליקה והא לא קשיא ליה קאכיל טרפה דמליקה מן העורף וה"ל נשברה חוט השדרה דאיכא למימר דסבר ליה כמ"ד מחזיר הסימנין אחורי העורף (חולין דף יט:): **קסבר** רבי יוסי בר' חנינא אין שחיטה לעוף מן התורה. ולא לריכא אלא נחירת סימנין להוליא הדם דרך הסימנים ומכי מולק והוליא הדם תו לא לריך: **ה"ג** וסבר רבי יוסי בר' חנינא הכי והתניא א"ר יוסי בר' חנינא וכו' ולא גרים ר"ח[1] דרבי יוסי ברבי חנינא אמורא הוא ולא תנא וגרס ר"ח הכי סבר לה כרבי יוסי בר' יהודה דאמר אין שחיטה לעוף וחולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא סבר כרבי יוסי ברבי יהודה[2] דאמר לקמן ומיהו לא אשכחנא בעלמא דאית ליה הכי אלא מהא דאמר לקמן עד מתי מדיר בנו בנזיר עד שיגיע לעונת נדרים ואיכא חד לישנא בש"ס דמפרש [טעמיה] דסבר כדי לחנכו במלות וא"כ לדידי' זקוק לומר כל מה שאמרנו לרבי יוסי ברבי חנינא דאין שחיטה לעוף מן התורה וחולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא ורבינו תם מפרש דאין לשבש הספרים דהא רבי יוסי בר' חנינא דשמעתין על כרחך תנא היה ואינו אותו שבש"ס שמוזכר באמורא שהרי אמר רשב"ל משום ר' יוסי בר' חנינא ור' יוסי בר' חנינא היה תלמיד דרבי יוחנן דאמר בפרק שלישי דסנהדרין (דף ל:) דרבי יוחנן סמכיה ואמר ליה אמור מה ששמעת ואיך אמר רשב"ל משמו אלא ודאי תרין הוו(א): **וסבר** רבי יוסי ברבי חנינא הכי והתניא מנין לחטאת [העוף] הבאה על הספק. כגון זב וזבה מספק ויולדת ואינה יודעת אם ולד הפילה אם רוח הפילה: **לזכר** ולנקבה[3] ומקיש נקבה לזכר. שהרי שוין הם בהן דינא דזכר מביא קרבן על הודאי כגון חטאת בהמה אם אכל חלב והוא הדין נקבה דזה דבר פשוט בלא היקש הילכך נקיש מה זכר מביא על הספק אשם תלוי אף נקבה מביאה על הספק [ג] ול"ע דזה נמי דבר פשוט [דפרשה] באשם תלוי כתיב (כגון) גבי איש וגבי אשה דכל התורה כולה (ובע"א יש לפרש) בלשון זכר נאמרה ונראה לר"י דמיירי בזב שבא על הזבה מה הזכר מביא חטאת אף נקבה מביאה [חטאת] ומה הוא מביא נמי כשהוא ספק זב אף היא נמי מביאה חטאת עוף [ד] היכא שבא עליה כשהיא ספק זבה [ה] [והוא הדין דמלי למימר מה זכר וכו'] אף נקבה מביאה על הספק ספק זבה מביאה על הספק כמו בסמוך ומה זכר

מסורת הש"ס

א) [פסחים כב. כג: קדושין דף נח.], ב) [ע' תוס' פסחים כב. ד"ה חולין], ג) חולין כז: קדושין עא., ד) [ויקרא יט], ה) [בסוכה מ: ובקידושין כ. (ובערכין ל:) דתניא ר' יוסי ברבי חנינא אומר כו' והיא תוס' בערכין פ"ה נראה להדיא שהיה תנא ובע"כ תרי ריב"ח הוו וע"ע תוס' בכורות לג: ד"ה פסק מתני' וכו' החליטו דר"י ב"ח דהכא תנא הוא וא"כ גרסת ס"א הנדפס לעיל כח: ריש לקיש אמר ריב"ח היא עיקר וע' רשב"ם ב"ב קסו. ד"ה מביאה קרבן וכו' משמע ג"כ דגרס הכא ר' יוסי ברבי חנינא בברייתא וע"ע ברכות י: א"ר יוחנן א"ר יוסי ברבי חנינא],

נוסחת הריב"ן

א] מזיר: ב] בלשון: ג] חשיב: ד] טעמא: ה] דקא מתרץ הכי: ו] מן הבהמה: ז] שמביאה קרבן העוף על הספק כו':

הגהות הב"ח

(א) גמ' מיחה או שמיחו קרוביו אלא לר' יוסי וכו' כל כמיניהון דקרובין: (ב) רש"י ד"ה לא מיבעיא וכו' הד"א עם ד"ה אלא וכו' אלא לריש לקיש: (ג) ד"ה היינו וכו' או שמיחו קרוביו: (ד) ד"ה תלמוד לומר וכו' את זובו לזכר ולנקבה להקיש: (ה) ד"ה מה זכר וכו' שלעולם מביא בהמה:

גליון הש"ס

גמ' קסבר חולין בעזרה לאו דאורייתא. עי' תוס' זבחים דף עז ע"ב ד"ה בדם:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תד"ה קסבר כו' וכן מותר להביא הלחם והזרוע בשלה. תיבות הלחם והזרוע נמחק ונ"ב לחם מן הסל וזרוע כל"ל. א"מ: ב] בא"ד והדם יזרוק לשם שמים. תיבת שמים נמחק ונ"ב מים: ג] ד"ה לזכר וכו' ול"ע דזה נמי כו' גבי איש וכו' ובע"א יש לפרש בלשון זכר נאמרה. תיבות כגון ונ"ב יש לפרש נמחק ונ"ב מן וכו' עד ועל גליון מכתב הוא ואח"כ שוב מתחלין דברי התוס' ונראה לר"י דמיירי בזב שבא על הזבה וכו' ואינו מתרץ כו' וכל"ל. א"מ יעוש"ה: ד] בא"ד היא נמי מביאה חטאת העוף היכא שבא עליה. תיבות היכא שבא עליה נמחק: ה] בא"ד וה"ה דמלי למימר מה זכר וכו' אף נקבה מביאה על הספק. בתרא נמחק ונ"ב וה"ה דמצי למימר גבי זכר כמו בסמוך וכו' כל"ל א"מ ועוש"ה:

עין משפט נר מצוה

נו א מיי' פ"ג מהל' ציצית הל' ט ופ"ד מהל' תפילין הל' יג ופ"א מהל' ת"ת הל' א ופ"ז מהל' לולב הל' יט [ופ"ו מהלכות סוכה הלכה א ופ"א מהלכות מגילה הלכה א ופ"ב מהלכות שביתת עשור הלכה י] סמג עשין כא כו יב מד טוש"ע או"ח סי' יז סעי' ג וסי' לז סעי' ג וסי' תרנז וטוש"ע יו"ד סי' רמה סעי' ה [וטוש"ע א"ח סי' תרמ סעיף ב וסי' תרעז סעיף ב וסי' תרפט סעיף א וסי' תרטז סעיף ב]:

נז ב מיי' פ"ב מהל' נזירות הל"ג:

נח ג מיי' פ"ב מהל' שחיטה הל"ג וע"ש בכ"מ:

[ד מיי' פ"ב מהל' נזירות הל' יד:]:

נט ה מיי' פ"ז מהל' פסולי מוקדשין הל' י ופי"ט שם הל' י ופ"א מהל' מחוסרי כפרה הל' ו והל' ז:

ס ו מיי' פ"א מהל' שגגות הל"א סמג עשין ריג:

סא ז מיי' שם פ"ה הל' ד ה ופ"א מהל' א"ב הל"א ופ"א מהל' מחוסרי כפרה הל"ג:

סב ח מיי' פ"ח מהל' שגגות הל"א:

סג ט מיי' פ"א מהל' מחוסרי כפרה הל"ז:

סד י מיי' פ"ח מהל' שגגות שם:

סה כ מיי' פ"א מהל' מחוסרי כפרה שם:

סו ל מיי' פ"ט מהל' מעשה קרבנות הל"א סמג עשין קפב:

תורה אור השלם

1. וְהַדָּוָה בְּנִדָּתָהּ וְהַזָּב אֶת זוֹבוֹ לַזָּכָר וְלַנְּקֵבָה וּלְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב עִם טְמֵאָה: ויקרא טו לג

הגהות התוספות

1. צ"ל ולא גרים ר"ח הכי. 2. צ"ל וסבר להו כר' יוסי ברבי יהודה הכי והתניא וכו' ומיהו לא כו'. ותיבות דאמר לקמן נמחק. 3. עי' הגהות הב"ח לדיבור זה.

מוסף רש"י

חולין בעזרה. חולין שנשחטו בעזרה לאסור בהנאה, לאו דאורייתא. פסחים כב. (קדושין נח.) איפליגו בה (פסחים כב.). אין שחיטה לעוף מן התורה. ואפילו מתורה שבעל פה מהלכה למשה מסיני אין לו, אלא מדברי סופרים, ואין נבלת עוף קרויה נבלה אלא זה כן מתה מאליה או הרגה במכה שלא על ידי סימנים, אבל נחירה או עיקור סימנין כשר בו (חולין כז:) וטעם דאין שחיטה לעוף מן התורה, בשחיטת חולין (שם) יליף מושפך את דמו, כשפיכה בעלמא (קדושין עא.).

פי' הרא"ש

כדי לחנכו במצות דנזי' סייג לפרישות. אמטו להכי בנו אין בתו לא דכך נתקבלה הלכה: אפי' נדרים נמי דנדרים נמי סייג לפרישות: כל כמינהו דקרובים דאמרי לא תגמור מצות וכלום [יכולים] למונעו מחינוך המצות. קסבר כל חנוך דלא חשיב בזיונא הוה ולא ניחא ליה. כל חנוך שאין קרוביו מחשבי' אותו בזיון הוה ולא ניחא ליה לנער דלא רצו חכמים לתקן חנוך כזה שמא ישמע לקרוביו ויעבור על נזירותו: הקפת כל הראש לא שמה הקפה. דלא מקרי הקפה אלא המשוה צדעיו לאחורי אזניו: קסב' חולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא. בין הקרבן ובין אכילתן. דמשמע דכל דין נזיר עליו וקרבנו נאכל חולין בעזרה לאו דאורייתא ועולה ושלמים יקרבו נדבה והחטאת חולין ויזרוק הדם לשם מים והאמורי' יקטיר לשם עצים. כר"א דאמר איברי חטאת שנתערבו באיברי עולה. יעלו לשם עצים ונתערב בדם חיה יותן לשם מים ולחם אכיל בפדיון: משום הכי כי נטמא מייתי צפורי' דכל משפט נזי' עליו: אין שחיט' לעוף מן התורה. וא"צ כי אם נחירה שיוצא הדם דרך סימנים: ה"ג (ר"ת) [ר"ח] וסבר לה כר"י בר יהודה. והתניא ר"י בר יהודה אומר

פי' הרא"ש (המשך)

והכין פי' ר' יוסי בר חנינא אשכחן תנא דסבר כותיה [ומיהו לא מצינו] דאית ליה לר' יוסי בר יהודה הכי אלא מדקאמר בסמוך דאיש מדיר בנו בנזיר עד שיגיע לעונת נדרים. ובתרי לישני אמרי' דאית ליה כדי לחנכו במצות וא"כ ס"ל ע"כ אין שחיטה לעוף מן התורה ונראה דאין צריך למחוק הספרים דר"י בר חנינא (א) שהיה אמורא תלמידו של ר' יוחנן היה כדאיתא בסנהדרין דר' יוחנן סמכיה לר' יוסי בר חנינא והתניא ר"י בר חנינא מנין לחטאת העוף הבאה על הספק שאינה נאכלת. כגון ספק זבה ויולדת. וקצת קשה דמשמע דפשיטא ליה דבאה על הספק דמייתי קרא דסיפא דמילתא נקט וכולה אתיי' מהך קרא: אפי' נקבה מביאה קרבן על הודאי הא לא צריך קרא דהשוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשי' שבתורה אלא משום סיומא דמלתא נקט: זכר מביא קרבן על הספק אשם תלוי: אפי' נקבה מביאה וכו' כלומר קרבן דשייך בנקבה ולא בזכר כגון יולדת על הספק מביאה: ממין שהוא מביא על הודאי שהוא מביא חטאת בהמה: מביא על הספק

א) נראה דצ"ל דר"י בר חנינא דשמעתין תנא היה שהרי רשב"ל אמר משמו ור"י בר חנינא שהיה אמורא וכו' ועי' בתוס'.